

Predbežná pozícia Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky k príprave desiateho rámcového programu EÚ pre výskum a inovácie

V posledných piatich rokoch Európska únia uskutočňuje svoj dvojité ekologický a digitálny prechod, ktorým bojuje proti klimatickým zmenám. Tento ekologický a digitálny prechod je začiatkom nového modelu, ktorý sľubuje udržateľnejšiu, životaschopnejšiu, konkurencieschopnejšiu a odolnejšiu Európu. Výskum predstavuje katalyzátor na vytváranie udržateľných inovácií a dosiahnutie klimatickej transformácie. Klimatická kríza a kríza biodiverzity, pandémie COVID-19, epidémia neprenosných ochorení a rastúce nerovnosti v oblasti zdravia nám jasne ukazujú, že spoločnosti a ekonomiky dosiahli svoj kritický bod. Na základe skúseností vieme, že výskum a inovácie zohrávajú zásadnú úlohu pri riešení nových hrozieb a zlepšujú pripravenosť na krízové situácie. Preto rámcové programy EÚ pre výskum a inovácie, ktoré podporujú excelentný výskum, inovácie a vedeckú spoluprácu v celej Európe, sú kľúčovými nástrojmi na podporu európskej konkurencieschopnosti, rastu a zamestnanosti. Vzhľadom na čoraz náročnejšiu geopolitickú situáciu európska spolupráca v oblasti výskumu a inovácií musí byť posilnená, aby sa podnietilo vytváranie prelomových myšlienok a zavádzanie špičkových technológií vo všetkých členských štátoch a súčasne, aby sa riešili globálne výzvy a bola zabezpečená otvorená strategická autonómia Európy.

Vychádzajúc zo skúseností s implementáciou predchádzajúcich rámcových programov, Slovenská republika považuje v procese prípravy desiateho rámcového programu EÚ pre výskum a inovácie, ktorý bude prebiehať v rokoch 2028-2034, za dôležité nasledujúce oblasti:

1. Desiaty rámcový program v kontexte posilňovania konkurencieschopnosti EÚ

S cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť EÚ, riešiť globálne výzvy a posilniť otvorenú strategickú autonómiu musí desiaty rámcový program plne využiť možnosti, ktoré ponúkajú výskum a inovácie. Investície do vysokokvalitného výskumu sú nevyhnutné pre budovanie znalostnej ekonomiky, podporu inovácií a zvýšenie konkurencieschopnosti.

Výskum založený na excelentnosti by mal byť hnacou silou budúceho rámcového programu EÚ pre výskum a inovácie a mal by v plnej miere využívať potenciál a schopnosti akademickej obce a podnikov. Je dôležité, aby rámcový program prispieval k rozvoju vedomostí a vedy v prospech celej spoločnosti a podporoval riešenia najvyššej kvality, ktoré sú výsledkom **dôveryhodného, spravodlivého a transparentného hodnotiaceho procesu**, ktorý stimuluje konkurencieschopnosť. Preto vyzývame na posilnenie procesu tzv. **“blind evaluation”**, s cieľom zvýšiť dôveru, transparentnosť a zabrániť rôznym predsudkom, a zároveň zvážiť nové prístupy k hodnoteniu.

Úspešnosť našich ekonomík a spoločností sa meria prednostne cez hospodársky rast bez ohľadu na dôsledky pre zdravie a životné prostredie. Ak chceme podporiť príspevok našich ekonomík k zdravšej, udržateľnej a rovnejšej spoločnosti, musíme sa priblížiť k európskemu prístupu a začleniť výskum a inovácie do centra záujmu našej ekonomiky. A zároveň musíme podporiť tranzíciu smerom k

politikám a praxi založeným na poznatkoch. Rozsah súčasných spoločenských výziev a (možných) výziev budúcnosti si preto vyžaduje zvýšené spoločné úsilie, ktoré možno podporiť len **silným, predvídateľným a stabilným rozpočtom**.

Je tiež dôležité zabrániť tomu, aby bol rozpočet programu roztrieštený a preťažený iniciatívami, ktoré nesúvisia s výskumom a inováciami. Desiaty rámcový program by mal jasne definovať svoje ciele a príslušné zdroje, aby bol jasne zaradený medzi ostatné oblasti financovania EÚ.

Desiaty rámcový program by sa mal zamerať na **využívanie verejných a súkromných investícií a podporu spolupráce verejného a súkromného sektora** prostredníctvom zlepšovania a posilňovania spoločne financovaných nástrojov a politík. Je preto nevyhnutné posilniť účinné a užívateľsky prívetivé možnosti na prilákanie národných, regionálnych a súkromných investícií.

Pri uznávaní dôležitosti podpory excelentného základného výskumu ako hybnej sily kvalitného aplikovaného výskumu a inovácií v EÚ, je dôležité, aby sa desiaty rámcový program **usiloval o vyvážený prístup** medzi základným výskumom založeným na zvedavosti, aplikovaným výskumom, vývojom a inováciami, ako aj o spoluprácu na projektoch na nižších až stredných úrovniach technologickej pripravenosti (TRL). Okrem toho je potrebné, aby vyvážený prístup zohľadňoval prístupy zhora nadol a zdola nahor a zahŕňal tvorbu poznatkov, ich uplatňovanie a rozširovanie s dôrazom na vplyv a zhodnocovanie.

Výskumné infraštruktúry (VI) predstavujú významný nástroj na zvýšenie konkurencieschopnosti EÚ a zároveň zvyšujú viditeľnosť a atraktivnosť výskumno-inovačného ekosystému EÚ, čím podporujú pohyb talentov, získavanie nových talentov a stimulujú spoločné investície. Výskumné infraštruktúry zohrávajú kľúčovú úlohu pri rozvoji poznatkov a technológií. Zlepšujú efektívnosť a účinnosť výskumu a prispievajú k celkovému pokroku európskeho inovačného ekosystému. Desiaty rámcový program by mal zabezpečiť lepšie využívanie výskumno-vývojových služieb a udržateľnosť existujúcich a nových výskumných infraštruktúr ako centier znalostí a pilierov konkurencieschopnosti a prístupu pre výskumných pracovníkov v celej EÚ. Keďže výskumné infraštruktúry vytvárajú značné množstvo výskumných dát, je nevyhnutné pokračovať v podpore ďalšieho rozvoja **Európskeho cloudu pre otvorenú vedu** (EOSC) v rámci desiateho rámcového programu - v oblasti Výskumné infraštruktúry alebo v oblasti/pilieri Otvorená veda.

Výskumné dáta sú nevyhnutnosťou, ale aj obrovským prínosom a potenciálom pre celé európske výskumno-inovačné prostredie a ekonomiku. Slovensko vníma výskumné dáta ako základ, počiatočný prvok, z ktorého vznikajú informácie, poznatky, nápady, inovácie a v konečnom dôsledku prelomové objavy. Objavy a znalosti sú súčasťou vedeckého výskumu. Silný dopyt po **dátovo riadenej ekonomike** by mal byť primerane zohľadnený. Vzhľadom na neustále rastúce využívanie dát umelej inteligencie (AI) by mal desiaty rámcový program reflektovať **výskumnú integritu a etiku vo výskume** (prijať podobnú stratégiu ako v prípade rodovej rovnosti v programe Horizont Európa - urobiť z nich kritérium oprávnenosti - mať zavedené štruktúry a politické postupy na zabezpečenie zodpovednej výskumnej praxe, predchádzať zneužitiu výskumu), **AI a bezpečnosť výskumu**, ideálne ako horizontálnu otázku, a zaviesť konkrétne opatrenia na minimalizáciu možných negatívnych dopadov.

V kontexte aktuálnej geopolitickej situácie a ambície posilňovať otvorenú strategickú autonómiu si Únia nemôže dovoliť stagnovať, naopak, mala by sa dôsledne zaoberať príležitosťami a výzvami a podporovať výskum a vývoj, okrem iného aj **technológií s potenciálom dvojakého využitia**. Uvedomujeme si, že je potrebné prijať opatrenia na úrovni EÚ, Slovensko však nie je za zmenu súčasného smerovania a charakteru rámcového programu. Desiaty rámcový program by sa mal naďalej sústrediť výlučne na civilné využitie, pričom by mal naďalej vychádzať zo súčasného nastavenia. Takýto scenár závisí od potenciálnych opatrení, ktoré by mohli byť zavedené prostredníctvom upravených implementačných parametrov tam, kde je to potrebné, v rámci právnych ustanovení existujúcich programov. Keďže technológie dvojakého použitia môžu bežne obsahovať utajované skutočnosti a proces hodnotenia bude zahŕňať osobitné opatrenia a postupy na ochranu takýchto informácií, bolo by vhodné vytvoriť osobitný podprogram.

Okrem toho, ako podpora právnych ustanovení a existujúcich programov, by sa opatrenia mali zamerať na **technickú normalizáciu** ako nástroj na podporu vytvárania a používania technických noriem s cieľom zabezpečiť **kvalitu, bezpečnosť, kompatibilitu a interoperabilitu, efektívnosť** a uľahčiť **medzinárodnú výmenu technológií**. V tejto súvislosti sa javí ako dôležitá nielen legislatívna a finančná podpora európskej technickej normalizácie, ale aj hmatateľné posilnenie jej postavenia a využitia na zlepšenie kvality, bezpečnosti, inovácie a obchodu v rámci Európy. Medzinárodný systém technických noriem, ktorého sme súčasťou, vníma inovácie ako úzko prepojené s trhom. Inovácie sú súčasťou reťazca, ktorý umožňuje, aby sa niečo nové presadilo vo svete, ak pre to existuje trh. Mnohé inovácie vytvárajú nové trhy a jedným z možných príkladov sú aj technické normy „relevantné pre trh“.

Prinášanie **špičkových technologických inovácií (deep-tech innovations)** na trh by malo zostať kľúčovým cieľom desiateho rámcového programu ako jednej z hlavných hybných síl konkurencieschopnosti. Špičkové technologické inovácie sú nenahraditeľné pri tvorbe riešení pre najnaliehavejšie globálne výzvy, ktorým Európa čelí. Videli sme, že obrovský záujem o nástroje, ktoré ponúka Európska rada pre inovácie (EIC) v prebiehajúcom programe Horizont Európa, bohužiaľ nebol primerane zosúladený s dostupnými finančnými prostriedkami. Z toho vyplývajúcu veľmi nízku mieru úspešnosti a prechod EIC od vysoko rizikového fondu k tradičnému investičnému fondu považujeme za hlavné nedostatky EIC. Zavedenie väčších investičných kôl v rámci Platformy strategických technológií pre Európu (STEP) ešte viac zdôrazňuje tieto aspekty. Preto navrhujeme presunúť väčšie investície z EIC do iných vhodnejších fondov EÚ a opätovne nasmerovať EIC k jeho pôvodnému poslaniu včasného vysokorizikového fondu. Zavádzanie nových technológií je všeobecne známou kritickou slabinou ekosystému EÚ. Preto žiadame zosúladiť financovanie základného výskumu s financovaním inovácií, aby sme lepšie reagovali na veľmi vysoký dopyt a poskytli potrebnú podporu konkurencieschopnosti EÚ. Vidíme tiež výrazné nedostatky vo financovaní a investíciách menšieho rozsahu, ktoré by pomohli start-upom s **prelomovými myšlienkami v oblasti špičkových technológií** dozrieť a lepšie sa pripraviť na schémy a investície, ako napríklad tie, ktoré poskytuje EIC Accelerator. Mali by sa preskúmať ďalšie synergie medzi príslušnými vnútroštátnymi programami a EIC s cieľom vytvoriť **jasnú cestu financovania** pre start-upy a spoločnosti, ktoré sa zaoberajú špičkovými technológiami.

2. Podpora európskeho výskumného priestoru prostredníctvom desiateho rámcového programu s ešte väčším dôrazom na dopady

Rámcový program je hlavným politickým nástrojom, ktorý prispieva k rozvoju Európskeho výskumného priestoru (EVP). Hoci je nevyhnutné prijať opatrenia na národnej a regionálnej úrovni, Slovensko vyzýva na lepšie prepojenie desiateho rámcového programu s akciami EVP. Desiaty rámcový program by mal podporovať cezhraničnú spoluprácu medzi všetkými členskými štátmi EÚ a pridruženými krajinami. Osobitný dôraz by sa mal klásť na oblasti, ktoré prinášajú najväčšiu pridanú hodnotu EÚ a sú definované ako spoločné hodnoty a princípy **Paktu pre výskum a inovácie a budúce riadenie EVP**. Súčasné výskumno-inovačné prostredie EÚ je ovplyvnené všeobecnými úvahami o **otvorenej strategickej autonómii** a bezpečnosti Únie. Preto sa domnievame, že pre posilnenie úlohy EÚ v **medzinárodných pretekoch v oblasti výskumu a inovácií** zostáva **otvorenosť a globálna spolupráca** základnými princípmi. Je nevyhnutné, aby sa zachovala zásada „**tak otvorené, ako je to možné, tak uzavreté, ako je to potrebné**“, pričom desiaty rámcový program by sa mal zároveň snažiť byť atraktívnym pre pridruženie tretích krajín.

Slovensko podporuje **pokračovanie** súčasnej **štruktúry pilierov a klastrov**. Avšak s množstvom nových nástrojov s vlastnými súbormi pravidiel, ktoré časom pribudli, sa rámcový program stal veľmi zložitým a nie je jednoduché sa v ňom orientovať. Vyjadrujeme podporu pre **zjednodušenie a racionalizáciu rôznych nástrojov**. V tejto súvislosti sa ako účinný ukázal **system paušálneho financovania (lump sum)**. S cieľom odstrániť nedostatky prebiehajúceho programu Horizont Európa by sme uvítali silnejšiu súčinnosť a prepojenie medzi rôznymi schémami naprieč piliermi.

Napriek politickej ochote zvýšiť súdržnosť a prepojenie s inými programami EÚ stále existuje mnoho prekážok, ktoré bránia fungovaniu synergií. Vzhľadom na rozličné pravidlá a implementačné štruktúry a rôzny rozsah a pôsobnosť programov je presadzovanie synergií na úrovni projektov naďalej zložité. Je potrebné **zlepšiť a uviesť do praxe synergie už v štádiu návrhu**, využívať ich s inými programami EÚ - ako aj s národnými a regionálnymi investíciami do výskumu, vývoja a inovácií – a zvýšiť tak dopad rámcového programu. Je dôležité posilniť synergie a prepojenia medzi všetkými zložkami rámcového programu. Vytvorenie jasného a zrozumiteľného spôsobu financovania by prispelo k zvýšeniu dopadu a dosahu v celom hodnotovom reťazci.

Misie EÚ predstavujú spôsob, ako priniesť konkrétne riešenia pre niektoré z našich najväčších výziev. Hoci sme presvedčení, že misie EÚ ponúkajú jedinečnú možnosť mobilizovať vonkajšie zdroje a prepojiť ostatné programy Viacročného finančného rámca (VFR), ich skutočný potenciál zatiaľ nebol naplnený. Okrem zainteresovaných strán v oblasti výskumu a inovácií misie EÚ vyžadujú zapojenie sektorových ministerstiev na národnej úrovni, štruktúr na regionálnej úrovni i občanov. Súčasný model riadenia a implementácie by sa mal prehodnotiť. Slovensko podporuje **prístup orientovaný na misie** vo Val na úrovni EÚ, pričom uprednostňuje skôr **zjednodušené riadenie a včasné zapojenie** členských štátov.

Európske partnerstvá ako dlhodobý nástroj rámcového programu dokázali dosiahnuť politické dopady, pričom sa zameriavajú na systematický a transformačný prístup k cieľom. Rozdelenie európskych partnerstiev do troch súčasných kategórií funguje dobre. Avšak, v súvislosti s ďalším rozvojom EVP a prekonaním fragmentácie výskumno-inovačného prostredia, je dôležité **posilniť synergie, väzby a spájanie** európskych partnerstiev **s inými programami VFR, národnými a regionálnymi programami**, aby sa dosiahol ambiciózny dvojité prechod (ekologický a digitálny) a prispelo sa k dosahovaniu priorít EÚ a zároveň sa zabránilo akejkoľvek duplicite činností. Partnerstvá EÚ musia spájať širokú škálu zainteresovaných aktérov, aby pracovali na spoločnom ciele a aby sa výsledky výskumu premenili na konkrétny sociálno-ekonomický dopad. Preto vyzývame k väčšej **otvorenosti a transparentnosti**, pokiaľ ide o nových účastníkov, činnosti a výsledky. Je veľmi dôležité vyhnúť sa takzvanému „uzavretému klubu“ v rámci akéhokoľvek typu partnerstva. Pre zlepšenie výkonnosti je nevyhnutné zjednodušiť **implementáciu** a **minimalizovať administratívnu záťaž** európskych partnerstiev.

EÚ je len taká silná, ako je silný jej najslabší článok. Preto musí EÚ konať spoločne. Slovensko považuje tzv. **opatrenia na rozširovanie účasti (Widening opatrenia)** za krok správnym smerom k zníženiu pretrvávajúcich inovačných rozdielov medzi členskými štátmi. Widening opatrenia by sa mali zamerať predovšetkým na podporu excelentného výskumu prostredníctvom cielenej pomoci kvalitným výskumníkom z menej skúsených členských štátov. Takéto opatrenia už preukázali svoj vplyv a získali pozitívnu odozvu vo výskumnej a inovačnej komunite vo viacerých zapojených členských štátoch. Domnievame sa, že takéto nástroje na zvýšenie účasti v rámcovom programe, **podnietenie spolupráce** a **otvorenie dlhodobo existujúcich sietí** by mali byť v budúcnosti ďalej posilňované. Widening je potrebné lepšie prepojiť s inými časťami desiateho rámcového programu - Widening musí byť **začlenený** do všetkých pilierov, ktoré odrážajú štruktúru desiateho rámcového programu a musí byť posilnený aj **finančne**, aby umožnil novým a menej skúseným žiadateľom aktívnejšie sa zapojiť. Desiaty rámcový program by si mal zachovať kľúčové prvky a zároveň do celého programu integrovať ďalšie opatrenia.

Okrem vedeckého a ekonomického dopadu je dôležité zamerať sa aj na **spoločenský dopad** projektov desiateho rámcového programu. Musíme naďalej klásť väčší dôraz na dopad projektov na ekonomiku aj spoločnosť. **Spoločenské vedy, umenie a humanitné odbory** sú základným prvkom opatrení potrebných na riešenie každej zo spoločenských výziev a mali by mať posilnenú úlohu ako prierezová téma.

Mnohé trendy menia povahu sociálnych rizík a zvyšujú význam ľudského kapitálu, adaptability a flexibility. Počet pracovníkov v zdravotníctve a sociálnej oblasti sa znižuje, naša spoločnosť starne, trhy práce sa menia, a to všetko v rámci ekologického a technologického prechodu. Dlhodobá prevencia v oblasti zdravia, spoločenských a sociálnych politík zostáva v oblastiach výskumu nedocenená a podceňovaná. **Sociálne determinanty zdravia (SDH)** sú nemedicínske faktory, ktoré ovplyvňujú zdravotné výsledky. Ide o podmienky, v ktorých sa ľudia rodia, rastú, pracujú, žijú a starnú, a o širší súbor vplyvov a mechanizmov, ktoré formujú podmienky každodenného života. Výskumné priority, ktoré zdôrazňujú význam predchádzajúcich faktorov, spravidla nad rámec poskytovania

zdravotnej starostlivosti, a ktoré sú nevyhnutné pre zníženie rozdielov v oblasti zdravia a zachovanie zdravých komunít a populácií, sú vítané.

Desiaty rámcový program musí prehodnotiť **komunikačnú stratégiu**, zaujať angažovanejší prístup a podporiť participatívne aktivity zamerané na občanov a spoločnosť s cieľom posilniť dôveru vo vedu a demokratické princípy.

Otvorená veda a FAIR dáta by mali patriť medzi priority desiateho rámcového programu. Je potrebné zamerať sa na posilnenie, urýchlenie a maximalizáciu prínosov princípov FAIR a otvorených výskumných dát v Európe v rámci vedeckých komunít a prostredníctvom výskumných infraštruktúr. To povedie k zvýšeniu celkovej výkonnosti výskumu a inovácií v rámci EVP a posilní dosah a dopad na priemysel a spoločnosť.

Je dôležité zabezpečiť dostatočné financovanie v priebehu celého výskumno-inovačného cyklu desiateho rámcového programu, vrátane výskumu a **inovácii blízkeho trhu a štúdie uskutočniteľnosti**. Avšak, hoci je zvýšenie financovania do výskumu a inovácií absolútnou nevyhnutnosťou, je potrebné zjednotiť regulačné rámce na cezhraničnej úrovni, napríklad v oblasti DPH a duševného vlastníctva. Prístup k testovaniu AI v rámci regulovaných „sandboxes“ je opodstatnený, ale je potrebné ho rozšíriť do celej EÚ.

3. Európsky výskumný ekosystém, ako aj zlepšenie príležitostí v oblasti kariér výskumných pracovníkov v Európskom výskumnom priestore

Pre ďalší rozvoj konkurenčnej výhody potrebuje Únia **talenty**, ktoré sú kľúčové pre strategické znalostné hodnotové reťazce. V súvislosti so zabezpečením toho, aby EÚ prilákala a udržala si výskumno-inovačné talenty a zručnosti, je dôležité, aby desiaty rámcový program podporoval **atraktívne pracovné prostredie** pre talenty v oblasti výskumu a inovácií nad rámec svojej tradičnej úlohy len ako programu na financovanie výskumu a inovácií. Napriek rastúcemu počtu talentov je kvalita pracovných podmienok v oblasti výskumu a inovácií v Európe naďalej problémom. Európa musí kriticky zhodnotiť svoju úlohu na globálnom trhu a vytvoriť rámce na podporu rozmanitých **výskumných kariér**, pričom musí vypracovať politiku na podporu investícií do ľudských zdrojov. Osobitná pozornosť sa musí zamerať na budovanie strategických kompetencií, odbornú prípravu, rekvalifikáciu a zvyšovanie kvalifikácie pracovnej sily, posilnenie postavenia **výskumných pracovníkov na začiatku kariéry a odborníkov v oblasti riadenia a správy výskumu (RMA)** prostredníctvom osobitných finančných tokov a rozpočtových položiek. To sa týka aj mobility výskumných pracovníkov do dobre etablovaných inštitúcií a ich profesionálnej motivácie. Doktorandské siete MSCA sú osobitne dôležitým nástrojom na vytváranie medzinárodných sietí excelentne vyškolených výskumných pracovníkov v počiatočnej fáze kariéry a nemali by byť zamerané výlučne na vzdelávanie budúcich inovátorov. Dôležitá je aj príprava výskumníkov so silným akademickým zázemím ako vedúcich pracovníkov v oblasti vysokoškolského vzdelávania.

Výskumné projekty sa stali kľúčovým prvkom v oblasti financovania výskumu a inovácií, pričom význam profesií v oblasti riadenia a správy výskumu (RMA) primerane narastá. Príprava a manažment návrhov európskych výskumných projektov zostáva zložitou úlohou a výskumní manažéri a administrátori zohrávajú v tomto procese nezastupiteľnú úlohu. **Profesia RMA** by preto mala byť uznaná a zohľadnená v rámci celého programu, a to aj prostredníctvom príslušného podporného systému a vytvorenia RMA akadémie.

Ako sme boli svedkami počas pandémie COVID-19, strata dôvery vo vedu môže mať priamy vplyv na verejné zdravie a demokraciu. Aby bolo možné lepšie čeliť potenciálnym budúcim výzvam, musí desiaty rámcový program klásť dôraz na posilnenie **dôvery** spoločnosti **vo vedu**, výskum a inovácie a zároveň podporovať väčšie zapojenie verejnosti. Desiaty rámcový program musí zabezpečiť systematickú podporu pre rozvoj **etiky a integrity výskumu**, ktoré budú mať mimoriadny význam pre zabezpečenie vysokej kvality vedy, zachovanie dôveryhodnosti výskumného systému a jeho výsledkov a zabezpečenie plodného vzťahu medzi vedou a spoločnosťou (silná podpora vzdelávacích aktivít v oblasti etiky vo výskume a integrity výskumu). Mali by sa vypracovať a uplatňovať prísne pravidlá pre používanie nástrojov umelej inteligencie pri príprave návrhov a pri akademickom publikovaní.

Meniaca sa geopolitická situácia ovplyvňuje jadro celého výskumno-inovačného sektora a robí ho zraniteľným. Slovensko vyzýva na prehodnotenie medzinárodnej vedecko-inovačnej spolupráce s ohľadom na záujmy, hodnoty a princípy Únie, tak aby sa rozvíjala a zabezpečovala strategická autonómia Únie, pričom sa zachová otvorená ekonomika a presadzujú sa rovnaké podmienky a vyvážená vzájomná otvorenosť. Zvýšenie **bezpečnosti výskumu** je preto kľúčové pre ochranu otvorenej strategickej autonómie EÚ. Desiaty rámcový program musí zabezpečiť systematické uplatňovanie existujúcich nástrojov a zároveň identifikovať a odstrániť všetky pretrvávajúce nedostatky.

Prebiehajúci program Horizont Európa odštartoval proces smerujúci k zvýšeniu **rodovej rovnosti** v európskom výskumnom ekosystéme. Nadchádzajúci desiaty rámcový program by mal naň nadviazať tým, že sa zameria na implementáciu takýchto opatrení a monitorovanie dosiahnutých výsledkov.